

Кабыгы белән пешкән яшь бәрәнгене, костёрда пешереп, пешә-пешә ашау ни тора. Күпләр ул бәхетле мизгелне кичергән инде, тик бәрәнге Мордовия халыкынын бер ук вакытта олгерми икән, унышы да торлечә була. Торле районнарда бәрәнге унышы ничек?

Дубенка районы Ломат авылыннан Мәзидә Муракаева гаиләсе әлегә үткән елгы иске бәрәнгеләрен ашыйлар.

13 майда бәрәнгене чәчтек, ди Мәзидә Якуб кызы.- Торле сортларны утыртабыз: Голландия (кызыл, алсу, сап-сары, аграк тостәге) бәрәнгеләре дә бар бездә. Башта янгырлар юк иде, жир катты, үсә алмады бәрәнгебез, соныннан янгыр яугач, үсә башлады инде. Казып караган идем, бүгүнгә бәрәнгебез вак; вакыт бар – үсәр әле. Быел безнен якларда барыбызнын да шулай. Корбан гаите коннәренен берсендә Ләмберәдән кунаклар килгән иде, аларда да шул ук хәл дип әйттеләр.

Бәрәнге элек-электән кешене ачлыктан коткарган. Хәзер дә авыл халкы нәрсәгә тотынса да, ин беренче бә- рәнгене куллана. Безнен күп кенә милли ризыклар да бәрәнгегә кайтып кала. Бәйрәм ашларынын күбесендә бәрәнге кулланып пешердем. Очпочмагы дисен-ме, мантые нәм башка милли ризыкларда ул бар, - ди Мәзидә Муракаева.

Бәрәнгенен унышы быел соендерәме дигән соравыма Атюрьево районы Большой Шуструйда гомер итүче Эльвира Совешова сойләде.

- Барлыгы 7-8 сотый жирдә бәрәнге үстерәбез. Жарлар иде, быел бәрәнгегә нык күп корт тоште, яфракларын ашаган, ике тапкыр агуладым. Кайберәвләреннән бәрәнгесен корт ашап та бетерде диярлек; совсем калмады, аларнын бәрәнгесеннән уныш та котәргә юк.Ә без бер-ике атна яна бәрәнгене ашыйбыз инде; ел әйләнәсенә үзәбезгә житәрлек булыр дип уйлыйм. Ералманын эресе 7-8 булса, ваклары күп. Үсәрә вакыт берәз бар, унышны омет белән котәбез.

Рузаевка районы Татар Пешләсе авылында яшәүче Голчәчәк Чурбанова янгырлар яумый торгач, бәрәнге булмый дип нык борчылган идек - яуды, ди. Быел уныш бар яшелчәдән дә булып килә, бәрәнгебез дә булыр дип уйлый ул.

- Без иртә олгерә торган бәрәнгене бер ай элек ашый башладык. Сон олгерә торганын алып караган юк әле. Быел бәрәнге бик әйбәт. Иртә олгерә торганы бер топтән 11-14 бәрәнге чыга. Янгырлар яуды, файдасы булыр. Бәрәнге үсәр очен берәз вакыт та бар әле.

Бәрәнге орлыгын үзәбезнекен калдырабыз, сортларын белеп бетермим инде. Бәрәнгене кызыл тостәге агу белән агулап утыртабыз, шуна корт тими. Иртә олгерә торганын алай агуламадык, шуна кайбер топләренә агуны соныннан сиптереп чыгарга кирәк булды. Агулап чәчүннән зыяны күптер, сүз дә юк, тик ул бик унайлы.

Мундирда пешергән яшь бәрәнге - ин тәмләсә. Бик яратып ашыйм. Яна кишер, кәбестә, кабачок, бәрәнге белән казанда яшелчә ашы ясадык, ул да бик тәмле булды. Французча бәрәнгенә бик яратып ашыйбыз. Анын рецепты бик жайлы. Саламлап тураган бәрәнгенә майлаган табага тезәм, анын остенә тоз, борыч сибәм. Икенче катка фарш жәям, анын остенә кыздырылган суган белән кишер, аннан майонез сылайм, остенә сыр уам һәм духовкага тыгып куям. Мин бәрәнгенен теләсә ничек пешерелгәнән дә яратам. Ө балаларнын алай исе китми, - диде Голчәчәк Чурбанова.

Торбеево районы Тат.-Юнки авылында да бәрәнге унышына омет бар. Нәфисә Абдрахман кызы Салихметова әле бәрәнге үсәр очен бер ай вакытыбыз алда, ди. - Ералма (бәрәнге) унышы безнен якларда яхшы булырга ошый. Беренче бәрәнгенә алып ашадык, бик тәмле. Бер топтән каз йомыркасыннан зуррак булган биш-тугыз бәрәнге, кайбер топләреннән кечкенәсен дә күпләп алабыз. Сортыннан да килә ул. Тагы чөчү вакыты да зур роль уйный - иртә чәчкәннән зурлар булып үскәннәр. Киленебезнен бәрәнгесә бик эре, бик яхшы, чонки бик ундырылышлы сортлысын иртә чәчкән. Корт тошмичә генә дә булмады, авылыбызда бәрәнгеләрен ике-өч тапкыр да агулаучылар булды, мин үзем урыны-урыны белән булганнарын гына ятладым. Бәрәнге бакчабызда корт күп булмады быел. Безнен якта быел жил дә вакытында истә, янгыр да вакытында яуды, Аллага шокер. Икенче икмәкнен унышы белән мин канәгать, әле үсәргә вакыты бар. Ел да үзәбезгә житәрлек була.

Наилә НАСЫРОВА